

Intervenció arqueològica a Sant Cebrià dels Alls

Marina Sánchez Rodríguez

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Sumari

- *Fitxa tècnica del jaciment*

- *Projecte Escola Taller Les Gavarres*

- *Activitats arqueològiques de l'Escola Taller Les Gavarres desenvolupades al Puig de Sant Andreu durant el 2007*
 - *Zona 13 (part septentrional)*

 - *Zona 14*

 - *Zona 15*

 - *Zona 28*

 - *Zona 29*

 - *Treballs de manteniment*

- *Planimetries*

- *Fotografies*

- *Inventari d'Unitats Estratigràfiques*

- *Inventari de FETS*

- *Inventari de materials arqueològics*

- *Inventari de materials ceràmics*

FITXA TÈCNICA DEL JACIMENT. SITUACIÓ I CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE L'ENTORN

Nom : Puig de Sant Andreu

Municipi : Ullastret

Comarca: El Baix Empordà

L'*oppidum* del Puig de Sant Andreu d'Ullastret es troba a la comarca del Baix Empordà, a 6 km de la seva capital, La Bisbal d'Empordà. Es localitza en el Mapa Topogràfic de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya, i en el full 296 (Verges) del Mapa Topogràfic d'Espanya a escala 1: 50 000.

Es localitza a les coordenades: 42° 00' 28" latitud N 3° 04' 59" longitud E

UTM x: 0506700 y: 4650635

Altitud: 54 m snm

L'altura màxima sobre les terres circumdants és d'uns 30 m.

S'hi accedeix per la carretera local GI-644 de Canapost a Serra de Daró. Per arribar al jaciment cal prendre un desviament d'aquesta carretera, a uns 800 m al nord del poble d'Ullastret.

PROJECTE ESCOLA TALLER LES GAVARRES

L'Escola Taller de Les Gavarres és un programa de formació i ocupació dirigit als joves en situació d'atur, promogut pel Consell Comarcal del Baix Empordà i cofinançat pel Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya i el Fons Social Europeu.

Durant dos anys, els joves aprenen un ofici amb demanda en el mercat laboral tot treballant en la recuperació del patrimoni cultural i natural de la comarca del Baix Empordà.

L'acció formativa es fonamenta, per tant, en la realització d'un treball socialment útil, i s'orienta vers l'ocupació estable de l'alumnat a través de la seva qualificació professional.

Amb aquesta finalitat, els alumnes reben una formació inicial, sobretot teòrica, durant 6 mesos i perceben mensualment una beca. Després són contractats pel Consell Comarcal del Baix Empordà durant 18 mesos per a la realització de les obres i serveis previstos en el projecte i reben el 75% del salari mínim interprofessional.

En acabar el programa s'expedeix un diploma del Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya i un altre del Consell Comarcal del Baix Empordà en què consta la certificació dels coneixements assolits. Es considera convenient que aquelles persones que hagin seguit el curs es puguin desenvolupar sense gaires problemes dins l'àmbit laboral en el qual han estat formats.

En aquest cas es treballa perquè un cop surtin de l'Escola-Taller tinguin el perfil professional d'un auxiliar d'arqueologia, així se'ls demanarà que puguin efectuar tasques d'excavació arqueològica, de suport a tot el procés d'investigació efectuat pels arqueòlegs (documentació, restauració, topografia, tractament de materials), i de conservació i de manteniment de jaciments arqueològics. A part, també han d'adquirir nocions bàsiques de paleta que els hi permetrà la consolidació d'estructures, la reconstrucció de murs i cobertes en estructures senzilles.

A finals del 2005 es posa en marxa un nou cicle de l'Escola-Taller de Les Gavarres. En el programa 2005-2007, per segon cop, hi ha l'especialitat d'arqueologia, aquesta vegada però es decideix fer un canvi en la seu de l'ofici (en el programa 2003-2005 la seu havia estat a Palamós). Un cop estudiat el projecte d'investigació d'Ullastret 2003-2007, es considera convenient adscriure-hi l'especialitat d'auxiliars d'arqueologia/construcció de l'Escola Taller les Gavarres 2005-2007, i centrar-se en tasques que tinguin com objecte d'interès el jaciment del Puig de Sant Andreu. En aquest jaciment hi podem trobar tota la infraestructura necessària per a poder desenvolupar amb garanties el projecte de l'Escola Taller. Hi ha les instal·lacions del museu arqueològic d'Ullastret, biblioteca i despatxos de treball per als arqueòlegs, oficines administratives, serveis, magatzems, zona de treball amb rentadors per a la ceràmica, aigua, llum etc...

ACTIVITATS ARQUEOLÒGIQUES DE L'ESCOLA TALLER LES GAVARRES DESENVOLUPADES AL PUIG DE SANT ANDREU DURANT EL 2007

Els treballs de l'Escola-Taller s'han desenvolupat en el marc del Projecte d'Ullastret, els objectius bàsics del qual pel Puig de Sant Andreu són:

* Recuperar tota la informació possible de les velles excavacions del jaciment. Pel que fa a les restes i estructures arqueològiques trobades, reestudiar-les tot tornant a investigar sobre el terreny zones arqueològiques on no s'hi ha treballat des d'aleshores.

* Excavació en extensió de la vessant occidental del Puig de Sant Andreu, fins a arribar als nivells de funcionament de la fase més moderna, en la franja situada entre la muralla i el carrer 2 (zona 13), englobant les excavacions antigues realitzades en aquest costat del jaciment.

* Pel que fa a l'estudi dels sistemes defensius i de l'ocupació extra-murs:

1. Completar la delimitació dels traçats dels dos recintes successius.
2. Neteja i reestudi dels trams coneguts, amb les ampliacions i modificacions que va experimentar el sistema defensiu al llarg del temps.
3. Sondeigs i excavació per tal de delimitar la muralla i altres construccions defensives.
4. Identificació d'altres possibles sistemes avançats de defensa.
5. Prospecció per tal de delimitar la muralla en les zones que aquesta és poc coneguda o no se'n ha constatat la presència.

Equip de treball

Direcció del projecte:

Aurora Martin

Tècnic arqueòleg:

Gerard Cruset

Alumnes Escola Taller Les Gavarres

Ajday, Asmae (Novembre 2005 – Desembre 2005)

Azzaoui, Amina (Novembre 2005 – Novembre 2007)

Bensahid, Sofian (Novembre 2005 – Octubre 2006)

Bermúdez Recio, Anna (Febrer 2007 – Juliol 2007)

Chaouchi, Mohamed (Novembre 2005 – Gener 2006)

De Quintana Tauler, Albert (Juny 2006 – Setembre 2007)

El Hadriui, Moussa (Novembre 2005 – Desembre 2005)

González Centelles, Angela (Març 2007 – Novembre 2007)

Jabbi, Alhaie (Febrer 2006 – Abril 2006)

Martin Calvo, Ivan (Abril 2007 – Juny 2007)

Ncogo Nsang, Jesús (Desembre 2005 – Novembre 2007)

Rodriguez Mir, Joan (Gener 2006 – Juliol 2007)

Ruscalleda Provensal, Alexandra (Març 2007 – Setembre 2007)

Sabaly, Mady (Maig 2006 – Març 2007)

Samura, Bakary (Novembre 2005 – Desembre 2006)

Samura, Dembo (Novembre 2005 – Març 2007)

Touray, Seikou (Novembre 2005 – Desembre 2005)

Vazquez Rubio, Álvaro (Gener 2007 – Març 2007)

Zona 13 (part septentrional)

Un dels principals treballs portats a terme en el segon any de feina al jaciment del Puig de Sant Andreu per part dels alumnes d'auxiliar d'arqueologia de l'Escola-Taller de les Gavarres ha estat continuar les tasques arqueològiques a la part septentrional de la zona 13. En aquesta zona, durant l'any 2006, es va rebaixar una capa molt important de terres, aquest estrat era format de terres superficials, amb la presència de poca ceràmica i pocs elements, sobretot de ferro, contemporanis, segurament provinents dels treballs de cultivar la terra que es portaven a terme abans d'iniciar-se les excavacions en aquestes terres.

Aquest any es va decidir excavar la capa de terres que encara hi havia fins a arribar a nivells d'època ibèrica. Aquesta tasca s'ha portat a terme a tota la part septentrional de la zona 13. És una zona molt castigada per activitats realitzades en aquesta zona en època moderna (cultius, obertura de camins, etc.), com ho demostra el fet que s'han trobat en nivells molt propers a la capa més recent d'època ibèrica metalls i ceràmica molt moderna.

Aquest any s'ha excavat en un altre punt de la zona 13, concretament un mur de pedra seca (M-620/UE 13047) que hi havia just en el lloc on hi ha una intersecció de la zona 13 amb la zona 15 i la zona 29. Aquest mur s'havia anat enderrocant per acció de les pluges i es va decidir excavar-lo. Era un mur que estava adjacent al mur M-195 i anava sobre el mur M-307. Tal i com s'esperava, les excavacions han verificat que es tractava d'un mur de feixa modern que donava suport a la gran aportació de terres de terraplenament que es va dipositar al camp que es troba al sud del mur (la Feixa llarga en la denominació popular), quan es va condicionar el turó en època moderna (s. XVII-XVIII) per adaptar-lo al conreu.

Zona 14

En aquesta zona només es va intervenir puntualment en el sector 5. Es tracta d'una habitació de planta rectangular orientada de nord a sud, situada a la part centre-est de la zona 14. Limita al nord amb el sector 13 a través del mur M- 24, a l'oest amb el sector 4 a través del mur M-22, al sud amb el sector 12 a través dels murs M-159, M-160 i M-161, i a l'est amb la zona o carrer 13 a través del mur M-23. Amida 4 m de llargada per 3,22 m d'amplada, amb una superfície total de 12,88 m².

La intervenció es va limitar a excavar un estrat de terra argilosa de coloració groguenca (UE 14791), per sota del qual es van identificar quatre forats de pal (FO-557/UE14828, FO-558/UE 14829, FO-559/UE 14830, FO-560/UE 14831).

Zona 15

Zona que correspon al carrer orientat d'est a oest que comunica la zona 13 amb la torre 11 i separa la zona 14 de la zona 16. A la zona 15, durant el 2007, es portà a terme un petit treball relacionat amb l'estada formació que van fer 8 alumnes de la *Scuola Edile della Provincia di Lecce*. Aquesta escola és un organisme de formació professional per a tècnics i operaris en l'àmbit del patrimoni cultural de la província de Lecce, Itàlia. Aprofitant la seva estada se'ls va ensenyar el projecte d'excavació d'Ullastret, el projecte de l'Escola-Taller i van estar excavant algunes jornades a la zona 15 conjuntament amb els alumnes de l'Escola-Taller.

Bàsicament les feines que s'hi van desenvolupar van esser treure superficial del principi de la zona 15, aquella que es relaciona amb la zona 13. Durant l'excavació s'identificaren dues UE diferents. La UE 15009 i la UE 15010, eren nivells de terra relacionats amb una primera capa de superficial, amb força presència de ceràmica.

Zona 28

Aquesta zona correspon a un carrer orientat d'est a oest, molt estret i allargat en forma d'embut; mesura 10 m de llargada per 1 m d'amplada en el seu punt més estret i 1,50 m d'amplada en el seu punt més obert. La zona 28 delimita al nord amb la zona 25 pels murs M-294 i M-428, al sud delimita amb el mur M-293 i a l'oest trobem la zona 13. A l'est es troba una extensa zona sense excavar, i és un punt on encara s'ha d'estudiar millor com interaccionen les dues zones.

Aquest carrer queda perpendicular a la zona 13 que és un carrer orientat nord-sud, paral·lel al tram de muralla oest de l'*oppidum* i que és considerat un eix vertebrador de la terrassa inferior del costat oest, que comunicava la porta 4 amb la porta 1. Aquest fet fa que ens trobem davant l'excavació d'un punt important d'aquesta zona.

L'any 2005 es va enretirar el superficial d'aquesta zona i es varen deixar al descoberts els diferents murs que delimiten la zona 28 (M-293, M-294 i M-428). L'any 2006, amb els alumnes de l'Escola-Taller es va iniciar l'excavació dels estrats sota superficial de la zona 28. En els inicis d'aquests treballs, únicament es va enretirar la primera capa de terres, la UE 28001. Es tracta d'una capa de terra marronosa d'una potencia d'uns 30 cm a tot el llarg de la zona 28 i amb la presència d'un gran nombre de ceràmica.

Al llarg del 2007 es va tornar a excavar la zona 28. Sota la primera capa UE 28001, ens trobem dos estrats la UE 28002 a la part est de la zona i la UE 28003 a la part oest; son dues unitats estratigràfiques, que tot i estar al mateix nivell, es diferencien notablement. La UE 28002 és una capa marró amb força ceràmica i inclusions d'ossos, en canvi la UE 28003 és una capa groguenca, en la qual no s'hi aprecia ni ceràmica ni ossos. Al mur que tanca la zona 28 per l'est (M-429), una part d'ell, està caigut i s'excavà el seu enderroc (UE 28004). Una vegada excavat aquest enderroc, hem pogut observar que el mur està travessat perpendicularment per una canalització que servia per evacuar les aigües procedents de la zona 17.

A tota la zona on hem trobat la UE 28003, sota seu, ens hi trobem un possible nivell de circulació UE 28005. Aquest nivell es troba a gairebé tota la zona menys a la part més a l'est (sota el nivell UE 28002). És un nivell de terra on trobem ceràmica planera i la terra té moltes coloracions diferents.

Sota el nivell de circulació (UE 28005), ens trobem un nivell de terres molt compactes, de to marronós i amb molts de carbons i algun tros de ceràmica (UE 28006). A la part de més a l'est i sota el nivell UE 28002, apareix la UE 28007, un estrat de terres negres i poca ceràmica. Sota aquesta unitat estratigràfica, ens hi trobem la UE 28008, un nivell de terres marró fosc, ple de ceràmica, pedres i fins i tot una banya, al costat oest hi trobem un nivell que podríem dir que és pràcticament igual que la UE 28008, és la UE 28009. A sota d'aquest nivell trobem un nivell de terres que és el mateix a tot el sector, és la UE 28010.

L'excavació d'aquesta zona s'ha donat per finalitzada en el moment que s'ha trobat aquest nivell, que està present en tota la superfície del carrer.

Zona 29

Aquesta zona correspon a un carrer orientat d'est a oest, allargat i de forma rectangular; l'espai excavat mesura uns 15 m de llargada per 2 m d'amplada. La zona 29 limita al sud amb la zona 25, a l'oest trobem la zona 13 o carrer 2, al nord limita amb la zona 12. A l'est trobem una zona sense excavar i és un punt on encara s'ha d'estudiar millor com interaccionen les dues zones.

En aquesta zona, després que l'equip d'alumnes de l'Escola-Taller durant el 2006 va realitzar tasques de neteja d'herbes de la zona i de treure una part de superficial de la zona, es va decidir obrir una mica més la zona 29. Recordem que aquí, durant el 2006 s'hi havien trobat molts elements metàl·lics contemporanis, segurament corresponents a tasques vinculades amb l'agricultura de principis de segle XX.

Aquest 2007 es va decidir obrir la zona 29 una mica més cap a l'est. D'aquesta manera en un primer moment es va fer una neteja d'herbes de la zona i tot seguit es va procedir a treure una part del superficial.

L'excavació es va deixar en el moment que s'havia enretirat tot el superficial i sortia un possible nivell de circulació format per còdols petits.

Treballs de Manteniment

Una de les tasques portades a terme pels alumnes del mòdul d'auxiliar d'arqueologia al Puig de Sant Andreu han estat els treballs de neteja i manteniment en diferents punts del jaciment. Tot i que en alguns moments aquestes activitats no tenen gaire vinculació amb l'arqueologia, es necessiten coneixements en aquest àmbit i en la història del jaciment per portar-les a terme. Bona part d'aquests treballs han tingut a veure amb l'arranjament del jaciment, com ara la neteja de vegetació arbustiva i herbàcia del sector occidental de la muralla i de les zones de la part central del jaciment.